

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20.02.2008, sp. zn. 8 Tdo 13/2008, ECLI:CZ:NS:2008:8.TDO.13.2008.1

Číslo: 5/2009

Právní věta: Trestný čin zpronevěry podle § 248 tr. zák. není spáchán ve formě pokračování podle § 89 odst. 3 tr. zák. v případě, když došlo k přisvojení si více cizích svěřených věcí a všechny tyto věci si obviněný přisvojil v rámci jednoho souvislého jednání spáchaného jediným útokem. Jde o jeden čin s několikanásobným předmětem útoku, při němž je následkem součet hodnot všech věcí, které si obviněný takto přisvojil. O takový případ může jít např. tehdy, když si obviněný přisvojil věci, které mu byly v rámci pracovního poměru svěřeny za účelem pracovních povinností a které obviněný v okamžiku, kdy došlo k rozvázání pracovního poměru, popřípadě v dodatečně určené lhůtě, nevrátil.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 20.02.2008

Spisová značka: 8 Tdo 13/2008

Číslo rozhodnutí: 5

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Pokračování v trestném činu, Zpronevěra

Předpisy: § 248 odst. 1 tr. zák.
§ 89 odst. 3 tr. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného J. D. proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 10. 5. 2007, sp. zn. 9 To 181/2007, který rozhodl jako soud odvolací v trestní věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 3, sp. zn. 2 T 60/2005.

Z o d ů v o d n ě n í :

Obviněný J. D. byl rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 3 ze dne 29. 1. 2007, sp. zn. 2 T 60/2005, uznán vinným trestným činem zpronevěry podle § 248 odst. 1 tr. zák.

Za tento trestný čin byl podle § 248 odst. 1 tr. zák. odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání pěti měsíců, jehož výkon byl podle § 58 odst. 1 tr. zák. a § 59 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání dvanácti měsíců. Podle § 59 odst. 2 tr. zák. byla obviněnému uložena přiměřená povinnost, aby během zkušební doby podle svých sil uhradil škodu, kterou trestným činem způsobil. Současně bylo rozhodnuto o náhradě škody.

Obviněný podal proti uvedenému rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 3 odvolání, které zaměřil proti výroku o vině i trestu. Městský soud v Praze jako soud odvolací je usnesením ze dne 10. 5. 2007, sp. zn. 9 To 181/2007, podle § 256 tr. ř. jako nedůvodné zamítl.

Proti tomuto usnesení Městského soudu v Praze podal obviněný J. D. prostřednictvím svého obhájce JUDr. R. F. dovolání, které opřel o dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Vadu spočívající v nesprávném právním posouzení shledal v tom, že jednání popsané ve výroku o vině rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 3 nenaplnňuje subjektivní ani objektivní stránku trestného činu zpronevěry podle § 248 odst. 1 tr. zák. Obviněný jednak vytkl, že soudy prvního i druhého stupně nerespektovaly ustanovení § 3 odst. 3 tr. zák. obsahující zásadu, že k trestnosti činu je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti, k čemuž zdůraznil, že se v dané trestní věci nepodařilo prokázat, že jednal úmyslně. Jednak obviněný uvedl, že jeho jednání nemůže být posouzeno jako trestný čin zpronevěry podle § 248 odst. 1 tr. zák., protože nebylo dostatečně objasněno, že se jednalo o pokračování v trestném činu, jehož znaky podle § 89 odst. 3 tr. zák., které musí být dány současně, v případě jemu za vinu kladného trestného jednání nejsou naplněny. Podle obviněného o pokračující trestný čin jít nemůže, jelikož útoky se odehrály v delším časovém rozmezí, jiným způsobem a není dán ani zákonem vyžadovaný jednotný záměr. Odvolacímu soudu v této souvislosti vytkl, že k této jeho námitce uplatněné i v odvolacím řízení konstatoval, že je mu kladeno za vinu, že svěřené věci nevrátil ke dni rozvázání pracovního poměru dne 14. 11. 2002, resp. ke dni, kdy byl vyzván k jejich vrácení, a není rozhodné, od kdy měl předmět svěřen do užívání. S touto argumentací odvolacího soudu nesouhlasil a uvedl, že podle § 248 odst. 1 tr. zák. je trestný čin dokonán v okamžiku přisvojení si cizí věci za současného naplnění dalších v předmětném ustanovení uvedených znaků. Obviněný zmínil, že k přisvojení věci dochází v okamžiku, kdy pachatel má úmysl nakládat se svěřenou věcí jako s vlastní. Tímto okamžikem však podle obviněného není odvolacím soudem uvedené datum 14. 11. 2002. Protože soudy nesprávně právně kvalifikovaly skutek, který je mu kladen za vinu, navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil usnesení Městského soudu v Praze, ze dne 10. 5. 2007, sp. zn. 9 To 181/2007, a ve smyslu ustanovení § 265l odst. 1 tr. ř. věc přikázal Městskému soudu v Praze k novému projednání a rozhodnutí, případně, aby podle ustanovení § 265m odst. 1 tr. ř. ve věci rozhodl sám rozsudkem.

Dovolání obviněného bylo podle § 265h odst. 2 tr. ř. doručeno dne 4. 9. 2007 Nejvyššímu státnímu zastupitelství k vyjádření. V něm státní zástupce činný u Nejvyššího státního zastupitelství k podanému dovolání obviněného uvedl, že z obsahu tzv. skutkové věty pravomocného výroku o vině rozsudku soudu prvního stupně a obsahu odůvodnění rozhodnutí soudů prvního a druhého stupně vyplývá, že obviněný J. D. po rozvázání pracovního poměru a výzvě k vrácení věcí, které mu byly svěřeny, odmítl tyto poškozenému vydat, přičemž je zřejmé, že jednal v přímém úmyslu v souladu s ustanovením § 4 písm. a) tr. zák. S poukazem na obhajobu obviněného, že část z věcí pojmenovaných v pravomocném rozsudečném výroku nevrátil svému zaměstnavateli, protože využil svého údajného zadržovacího práva, zdůraznil, že přisvojením si věci se rozumí získání možnosti trvalé dispozice s ní, aniž by bylo rozhodné, jak pachatel s věcí skutečně nakládá, a že trestný čin zpronevěry je dokonán v okamžiku přisvojení si věci. V rozporu s účelem svěřeni obviněný jednal podle pravomocného výroku o vině rozsudku soudu prvního stupně teprve poté, kdy dne 14. 11. 2002 s ním byl rozvázán pracovní poměr a kdy si obviněný J. D. věci i přes učiněné výzvy k navrácení ponechal. Podle státního zástupce tento závěr nekoresponduje se skutkovým zjištěním soudu prvního stupně, ve kterém je uvedeno, že s výjimkou ledničky a motorové sekačky byly ostatní věci obviněnému svěřeny do dispozice jeho zaměstnavatelem po dobu trvání pracovního poměru, který skončil dne 14. 11. 2002. Lednička byla obviněnému svěřena do dispozice v souvislosti s užíváním služebního bytu, které skončilo dne 29. 11. 2002. Ke svěřeni motorové sekačky obviněnému došlo v souvislosti s rekonstrukcí podnikové chaty, která byla kolaudací skončena dne 19. 12. 2001. Na základě těchto skutkových zjištění státní zástupce dovedl, že k dokonání trestného činu zpronevěry podle ustanovení § 248 odst. 1 tr. zák. tím, že si obviněný J. D. přisvojil svěřenou věc, mohlo dojít nejdříve

dnem 14. 11. 2002 v případě mobilního telefonu s příslušenstvím a motorové pily, v případě ledničky dne 29. 11. 2002 a v případě motorové sekačky dne 19. 12. 2001. Státní zástupce proto vyjádřil nesouhlas se závěrem soudu druhého stupně, který vyhodnotil, že se v daném případě nejednalo o pokračující trestný čin. Uvedl, že ze skutkových okolností je zřejmé, že všechny znaky pokračování v trestném činu byly v dané případě dány a že obviněný spáchal pokračující trestný čin zpronevěry podle § 248 odst. 1 tr. zák. třemi dílčími útoky. Státní zástupce proto shledal, že soudy činné v trestním řízení měly uvést popis skutku v tzv. skutkové větě pravomocného výroku o vině tak, aby zvláště popisovaly tři jednotlivé dílčí útoky. Podle jeho názoru však nejde o otázku po právní stránce zásadního významu, neboť i v případě, kdyby bylo dovolání meritorně přezkoumáváno, rozhodnutí po něm následující by situaci obviněného v jeho prospěch podstatně nezměnilo. Závěrem státní zástupce proto navrhl, aby Nejvyšší soud dovolání obviněného J. D. odmítl podle § 265i odst. 1 písm. f) tr. ř., neboť je zcela zřejmé, že projednání dovolání by nemohlo zásadně ovlivnit postavení obviněného a otázka, která měla být z podnětu dovolání řešena, není po stránce právní zásadního významu.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) shledal, že dovolání obviněného je přípustné podle § 265a odst. 1, 2 písm. h) tr. ř., bylo podáno osobou oprávněnou [§ 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř.], v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.). Dále musel posoudit otázku, zda uplatněný dovolací důvod lze považovat za důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., neboť dovolání je možné podat jen z důvodů taxativně uvedených v § 265b tr. ř., jejichž existence je zároveň podmínkou pro provedení přezkumu dovolacím soudem.

Obviněný své dovolání opřel o dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., podle něhož lze dovolání podat, když rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Na jeho podkladě je ve vztahu ke zjištěnému skutku možné dovoláním vytýkat výlučně vady právní. V souladu s ním lze proto namítat, že skutek, jak byl soudem zjištěn, byl nesprávně právně kvalifikován jako trestný čin, ačkoli o trestný čin nejde nebo jde o jiný trestný čin, než kterým byl obviněný uznán vinným.

Této podmínce obviněný podaným dovoláním dostal, neboť s ohledem na popsání skutkové zjištění namítal nedostatky jednak ve vztahu k subjektivní stránce činu, jímž byl uznán vinným, a jednak vznesl výhrady, že nebyla respektována všechna hlediska pro posouzení skutku jako pokračujícího trestného činu. Uvedené námitky mají hmotně právní charakter, a proto Nejvyšší soud mohl dále zkoumat, zda dovolání, které bylo uplatněno relevantně s označeným dovolacím důvodem, je opodstatněné.

K takto uplatněným námitkám obviněného je potřeba v obecné rovině uvést, že trestného činu zpronevěry podle § 248 odst. 1 tr. zák. se dopustí ten, kdo si přisvojí cizí věc, která mu byla svěřena.

Jedná se o trestný čin úmyslný, a proto je vhodné konstatovat, že podle § 4 tr. zák. je trestný čin spáchán úmyslně, jestliže pachatel chtěl způsobem v trestním zákoně uvedeným porušit nebo ohrozit zájem chráněný tímto zákonem [úmysl přímý podle § 4 písm. a) tr. zák.], nebo věděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, a pro případ, že je způsobí, byl s tím srozuměn [úmysl nepřímý podle § 4 písm. b) tr. zák.], přičemž k naplnění subjektivní stránky úmyslného trestného činu postačuje, je-li spáchán alespoň v úmyslu nepřímém.

Zavinění ve formě nedbalosti nebo úmyslu vyjadřuje vnitřní vztah pachatele k následku jeho jednání. Subjektivní stránka je takovým psychickým vztahem pachatele, který nelze přímo pozorovat, a na zavinění lze proto usuzovat ze všech okolností případu, za kterých ke spáchání trestného činu došlo. Může to být i určité chování pachatele, neboť i jednání je projevem vůle.

Pokračováním je podle § 89 odst. 3 tr. zák. takové jednání, jehož jednotlivé dílčí útoky vedené

jednotným záměrem naplňují stejnou skutkovou podstatu trestného činu, jsou spojeny stejným nebo podobným způsobem provedení a blízkou souvislostí časovou a v předmětu útoku. Pokračování v trestném činu tedy vymezují čtyři znaky, které musí být současně dány. Útoky musí naplňovat stejnou skutkovou podstatu, být vedeny jednotným záměrem (subjektivní souvislost), musí být spojeny stejným nebo podobným způsobem provedení a blízkou souvislostí časovou a v předmětu útoku (objektivní souvislost). Zapotřebí je též v teoretické rovině dodat, že subjektivní souvislost spočívá v postupném uskutečňování jednotného záměru, který zde musí být již na počátku pokračování v trestném činu, tj. při prvním dílčím útoku, neboť jediný trestný čin musí vyplývat z jediné vůle pachatele. Jednotný záměr, který je třeba v trestním řízení dokazovat, možno vyvodit např. ze stejnorodého způsobu jednání, když pachatel odcizuje stále stejné předměty, z objektivních souvislostí, jako je doba a místo spáchání jednotlivých dílčích útoků, apod. Vždy je však třeba hodnotit všechny zjištěné okolnosti komplexně (srov. rozhodnutí č. 46/1967 Sb. rozh. tr.).

Od pokračujícího trestného činu, který je založen na zásadě shora uvedené, podle níž každý dílčí útok (jednání) vykazuje sám o sobě znaky konkrétního trestného činu, avšak při existenci zásad vymezených v § 89 odst. 3 tr. zák. jde o od sebe oddělitelná jednání, která se neposuzují každé zvlášť (samostatně) jako trestný čin, ale sváží se do jednoho pokračujícího trestného činu (přiměřeně k tomu rozhodnutí č. 3/1972 a č. 3/2001 Sb. rozh. tr.), přitom je však nutné odlišit trestný čin spáchaný jedním jednáním, naplňujícím znaky jen jednoho trestného činu, u kterého je následek představován více předměty útoku. Typicky jde o takové jednání např. u trestného činu krádeže podle § 247 tr. zák., při němž pachatel v rámci stejného jednání odcizí více různých věcí. Momentem, který dělí pachatelovo jednání na různé skutky, je následek závažný z hlediska trestního práva, který pachatel způsobil nebo chtěl způsobil. Za jeden skutek lze považovat jen ty projevy vůle pachatele navenek, které jsou pro tento následek kauzální, pokud jsou zahrnuty jeho zaviněním (viz rozhodnutí č. 8/1985 Sb. rozh. tr.). Jde-li o více způsobených následků významných z hlediska trestního práva hmotného, jde o jeden skutek tehdy, jestliže všechny následky byly způsobeny alespoň zčásti jedním jednáním, rovněž významným z hlediska trestního práva hmotného (viz rozhodnutí č. 5/1988 Sb. rozh. tr.).

Ve smyslu těchto zásad je nutné též posuzovat i čin, který je v daném případě obviněnému kladen za vinu. Ten byl na základě popsání skutkových okolností v rozsudku soudu prvního stupně popsán tak, že obviněný „jako zaměstnanec Odborového svazu pracovníků zemědělství, se sídlem P., po rozvázání pracovního poměru ke dni 14. 11. 2002, odmítl vrátit věci, které měl jako zaměstnanec svěřeny, a to; mobilní telefon zn. Nokia 3310 v hodnotě 3300 Kč, kterým disponoval od 19. 2. 2002, kožené pouzdro Nokia 3310 Classic v hodnotě 30 Kč a adaptér Nokia v hodnotě 60 Kč, kterým disponoval od 19. 2. 2002, motorovou pilu v hodnotě 2300 Kč, kterou převzal dne 21. 5. 2002, motorovou sekačku v hodnotě 3900 Kč, kterou převzal v přesněji nezjištěné době v druhé polovině září 2001, ledničku ZFC 162T v hodnotě 1200 Kč, kterou odvezl ze služebního bytu dne 29. 11. 2002, čímž O. s. p. z. - A. s. o. ČR se sídlem P., způsobil škodu ve výši 10 790 Kč“.

Podle takto popsaného skutku je z hlediska trestního práva hmotného jednáním obviněného vedoucím k vzniklému následku to, že nevrátil věci, které měl jako zaměstnanec dány k dispozici. Tímto jednáním, jak se podává též ve skutkových zjištěních, si obviněný ponechal několik věcí (mobilní telefon, kožené pouzdro, adaptér, motorovou pilu, motorovou sekačku, ledničku), které mu byly svěřeny v rámci jeho zaměstnaneckého poměru, jenž byl ukončen dne 14. 11. 2002. Pokud obviněný tyto věci ke dni ukončení pracovního poměru nevydal, jak byl povinen, a ponechal si je pro svou potřebu, aniž by k tomu měl jakékoli svolení zaměstnavatele, pak tyto věci zpronevěřil.

Je vhodné připomenout, že za významné je pro účel trestního práva považováno pouze jednání, které je relevantní z hlediska trestního práva hmotného a je jím to jednání, které směřuje ke spáchání trestného činu. Jde o základní složku objektivní stránky trestného činu a je chápáno jako projev vůle pachatele ve vnějším světě jako vědomé činnosti člověka, zaměřené na dosažení určitého záměru. Představuje ho vůle, která je vnitřní (psychickou) složkou, a její projev, jenž je označován za vnější

(fyzickou) složku (viz Novotný, O., Vanduchová, M. a kol. Trestní právo hmotné - I. Obecná část. Praha: ASPI, a. s., 2007, s. 159-160).

Zjištěné skutkové okolnosti vyplývající z obsahu spisu tak v souladu s teoretickým chápáním pojmu jednání svědčí o tom, že obviněný ve vztahu k nevrácení a ponechání si všech ve výroku popsanych věcí svěřených zaměstnavatelem spáchal toliko jedno souvislé jednání spočívající v jediném útoku. Jeho projev vůle totiž směřoval k tomu, aby v době, když již pominul důvod jejich svěřeni, je užíval ke svému osobnímu prospěchu. Jde tedy o jediný útok, jímž tím, že zaměstnavateli nevrátil více svěřených věcí, si tyto věci přisvojil, a nikoliv o více útoků ve smyslu pokračujícího trestného činu podle § 89 odst. 3 tr. zák.

Následkem, který tímto jednáním způsobil, je škoda představovaná součtem výše zjištěných hodnot těchto věcí, když každá z uvedených věcí je konkrétním předmětem útoku.

Z uvedeného je zřejmé, že v případě takto zjištěného skutku jde jen o jeden útok (jedno jednání) a nikoliv o více útoků ve vztahu ke každé z popsanych věcí spáchaných samostatně, jak naznačuje ve svém dovolání obviněný, který se tak domáhá posouzení činu jako pokračování podle § 89 odst. 3 tr. zák. .

Pro úplnost považuje v daném případě Nejvyšší soud též upřesnit, že pro uvedeným způsobem vymezený skutek není významné, za jakých souvislostí byly jednotlivé věci obviněnému svěřeny. Uvedeným úvahám nebrání to, že jednotlivé věci obviněný získal do své moci na základě svěřeni zaměstnavatele v průběhu pracovního poměru v různé době a k odlišnému účelu, tedy za jiných souvislostí. Významný je totiž ve vztahu ke všem uvedeným posléze zpronevřeným věcem okamžik, kdy si je obviněný přisvojil. V daném případě se tento moment odvíjí od okamžiku, kdy obviněný pracovní poměr ukončil, neboť s jeho skončením také uplynula doba, na kterou měl obviněný, podle okolností, za nichž mu byly ve spisu uvedené věci svěřeny, právo věci užívat. Tímto okamžikem je tedy den 14. 11. 2002, jak již bylo výše naznačeno, a není rozhodné, že u lednice byla smluvně tato doba posunuta až do 29. 11. 2002, protože i toto prodloužení lhůty k navrácení věci vychází z okolností vztahujících se k rozvání pracovního poměru. Rozhodně tuto skutečnost vztahující se pouze k lednici nelze spojovat s jiným jednáním nebo z ní dovozovat, že šlo o jiné jednání, než se týkalo ostatních zpronevřených věcí, neboť i svévolná dispozice obviněného s lednicí vycházela ze stejného projevu vůle obviněného vázaného na okamžik ukončení pracovního poměru.

Na základě těchto úvah Nejvyšší soud shledal, že soudy obou stupňů nepochybily, pokud čin obviněného neposuzovaly jako trestný čin pokračující ve smyslu § 89 odst. 3 tr. zák., ale jako jeden skutek s několika předměty útoku. Součet hodnot těchto jednotlivých předmětů útoku představuje škodu ve výši 10 790 Kč, jež v daném případě je vzniklým následkem, který obviněný tímto činem svému zaměstnavateli O. s. p. z. - A. s. o. ČR způsobil.

Jestliže byl skutek, jehož se obviněný dopustil, posouzen jako trestný čin zpronevěry podle § 248 odst. 1 tr. zák., je vhodné k další námitce obviněného zaměřené proti subjektivní stránce tohoto činu uvést, že se soudy i s touto otázkou vypořádaly v souladu se shora vyjádřenými zásadami a věnovaly jí potřebnou pozornost. Ve vztahu k odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně je vhodné poukázat na str. 8, kde se tento soud okolnostem, za nichž si obviněný jednotlivé věci ponechal, podrobně vyjádřil a na základě svých úvah dospěl k závěru, že obviněný se tohoto trestného činu dopustil v přímém úmyslu. Pro své závěry kromě jiného tento soud vycházel i z toho, že sám obviněný svůj úmysl některé věci nevrátit neskrýval a např. k mobilnímu telefonu a jeho příslušenství uvedl, že tento nechtěl poškozenému vydat, protože tím realizoval zadržovací právo. Tato obhajoba obviněného viny nezbavuje, neboť jde ze strany obviněného o tvrzené a v civilním sporu nepřisouzené mzdové nároky, které nemohou ovlivnit právní vztah pachatele ke svěřeným věcem, vůči nimž uplatnil zadržovací právo. Proto i v tomto případě, pokud by šlo o zadržení předmětných

věcí, byla naplněna skutková podstata trestného činu zpronevěry (srovnej přiměřeně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2004, sp. zn. [11 Tdo 921/2004](#)). Uvedené skutečnosti obviněným tvrzené však svědčí o jeho záměru věci, které mu byly svěřeny, v rozporu s účelem jejich svěřením si ponechat pro vlastní potřebu a při rozvázání pracovního poměru je nevrátit. Ze všech skutečností, které soudy po provedeném prokazování zjistily, dostatečně vyplynulo, že obviněný si tyto věci přisvojil, neboť je chtěl užívat jako vlastní, a tím způsobit na majetku svého zaměstnavatele škodu.

Na základě uvedených skutečností a právních úvah Nejvyšší soud shledal, že soudy obou stupňů se otázkou právní kvalifikace činu, jímž byl obviněný uznán vinným, v dostatečné míře zabývaly a všechny otázky hmotně právního posouzení, které obviněný ve svém dovolání namítal, vyhodnotily v souladu se zákonem a obviněného správně uznaly vinným trestným činem zpronevěry podle § 248 odst. 1 tr. zák. Nejvyšší soud proto výhrady, které obviněný ve svém dovolání uplatnil, shledal jako neopodstatněné, a proto dovolání podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl.